

Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 26/18
V Lucemburku dne 6. března 2018

Rozsudek ve věci C-284/16
Slovenská republika v. Achmea BV

Rozhodčí doložka uvedená v dohodě uzavřené mezi Nizozemskem a Slovenskem o ochraně investic není slučitelná s unijním právem

Tato doložka vyjímá z mechanismu soudního přezkumu unijního práva spory, které by se mohly týkat uplatňování nebo výkladu tohoto práva

V roce 1991 uzavřely bývalé Československo a Nizozemsko dohodu o podpoře a vzájemné ochraně investic¹ (dále jen „BIT“²). BIT stanoví, že spory mezi jednou smluvní stranou a investorem druhé smluvní strany budou pokud možno vyřešeny přátelsky nebo u rozhodčího soudu.

Po rozpadu Československa v roce 1993 vstoupilo Slovensko do práv a závazků Československa vyplývajících z BIT.

V roce 2004 otevřelo Slovensko svůj trh zdravotního pojištění soukromým investorům. Společnost Achmea, která je součástí nizozemské pojišťovací skupiny, si poté na Slovensku založila dceřinou společnost, aby tam poskytovala soukromé zdravotní pojištění. V roce 2006 však Slovensko částečně zrušilo liberalizaci trhu zdravotního pojištění, a zejména zakázalo rozdělování zisků dosažených z činností týkajících se zdravotního pojištění.

V roce 2008 zahájila společnost Achmea proti Slovensku rozhodčí řízení na základě BIT, jelikož měla za to, že výše uvedené zákazy byly v rozporu s touto dohodou a že jí toto opatření způsobilo majetkovou újmu. V roce 2012 rozhodčí soud konstatoval, že Slovensko skutečně porušilo BIT, a uložil mu, aby zaplatilo společnosti Achmea náhradu škody ve výši přibližně 22,1 milionu eur a úroky.

Slovensko následně podalo k německým soudům³ žalobu na zrušení nálezu rozhodčího soudu. Podle názoru Slovenska byla rozhodčí doložka obsažená v BIT v rozporu s několika ustanoveními Smlouvy o FEU⁴.

Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), k němuž byl podán kasační opravný prostředek, se dotázal Soudního dvora, zda je rozhodčí doložka napadená Slovenskem slučitelná se Smlouvou o FEU.

Česká republika, Estonsko, Řecko, Španělsko, Itálie, Kypr, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Evropská komise předložily vyjádření na podporu argumentace Slovenska, kdežto Německo, Francie, Nizozemsko, Rakousko a Finsko tvrdily, že sporná rozhodčí doložka, a obecně obdobné rozhodčí doložky běžně používané ve 196 dvojstranných dohodách o ochraně investic platných v současné době mezi členskými státy EU, jsou platné.

¹ Dohoda mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Nizozemským královstvím o podpoře a vzájemné ochraně investic.

² Dvojstranná investiční dohoda.

³ Vzhledem k tomu, že místem rozhodčího řízení byl Frankfurt nad Mohanem (Německo), byly pro ověření legality rozhodčího nálezu příslušné německé soudy.

⁴ Jde o články 18, 267 a 344 TFUE.

V rozsudku z dnešního dne Soudní dvůr nejprve konstatuje, že podle BIT má rozhodčí soud zřízený podle této dohody rozhodovat zejména na základě platného práva dotyčného smluvního státu, jakož i všech příslušných dohod uzavřených mezi smluvními stranami.

Vzhledem k charakteristickým znakům unijního práva, jako jsou autonomie vůči právu členských států, jakož i mezinárodnímu právu, jeho přednost před právem členských států a přímý účinek celé řady jeho ustanovení použitelných ve vztahu k státním příslušníkům Unie jakož i ve vztahu k samotným členským státům, je toto právo součástí práva platného v každém členském státě, jakož i práva vyplývajícího z mezinárodní dohody uzavřené mezi těmito státy. Z toho důvodu může **dotčený rozhodčí soud na základě obou těchto důvodů vykládat, nebo dokonce uplatňovat unijní právo**, zejména ustanovení týkající se svobody usazování a volného pohybu kapitálu.

Soudní dvůr dále uvádí, že pravomoc dotčeného rozhodčího soudu se odchyluje od pravomoci slovenských a nizozemských soudů, a není tedy součástí příslušných soudních systémů na Slovensku a v Nizozemsku. Z toho vyplývá, že **tento rozhodčí soud nelze považovat za soud „členského státu“** ve smyslu článku 267 SFEU, který upravuje řízení o předběžné otázce, a **není proto oprávněn požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce**.

Pokud jde o otázku, zda nálezy vydané rozhodčím soudem podléhá přezkumu soudem členského státu, který může Soudnímu dvoru předložit otázky týkající se unijního práva, jež se týkají sporu projednávaného rozhodčím soudem, Soudní dvůr konstatuje, že podle BIT je rozhodnutí rozhodčího soudu konečné. Kromě toho rozhodčí soud stanoví svá procesní pravidla, a zejména si zvolí své sídlo, a v důsledku toho právo použitelné na postup upravující soudní přezkum platnosti nálezu, který vydal.

V souvislosti s tímto posledně uvedeným důvodem Soudní dvůr uvádí, že **takovýto soudní přezkum může příslušný vnitrostátní soud provést jen v rozsahu, v němž mu to dovoluje vnitrostátní právo**, což je podmínka, která v projednávaném případě není zcela splněna, protože německé právo v této oblasti stanoví jen omezený přezkum. V této souvislosti Soudní dvůr zdůrazňuje, že přezkum rozhodčích nálezů soudy členských států sice může mít za určitých podmínek legitimně omezenou povahu v rámci obchodní arbitráže⁵, **toto pravidlo ale nelze přenést na rozhodčí řízení, o které se jedná v projednávané věci**. Zatímco obchodní arbitráž má původ ve svobodné vůli smluvních stran, rozhodčí řízení má původ v dohodě, na základě níž členské státy souhlasily s vynětím sporů, které by se mohly týkat uplatňování nebo výkladu unijního práva, z pravomocí svých vlastních soudů, a tedy ze systému soudních opravných prostředků, které jim v oblastech pokrytých unijním právem ukládá stanovit Smlouva o EU⁶.

Z těchto důvodů má Soudní dvůr za to, že **uzavřením BIT Slovensko a Nizozemsko založily mechanismus řešení sporů, který není schopný zaručit, že uvedené spory bude projednávat soud, který patří do soudního systému Unie, protože jen takový soud může zaručit plnou efektivitu unijního práva**.

Za těchto podmínek dospěl Soudní dvůr k závěru, že **rozhodčí doložka obsažená v BIT ohrožuje autonomii unijního práva, a je s ním proto neslučitelná**.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) rozsudku se zveřejňuje na internetové stránce CURIA v den vyhlášení.

⁵ Rozsudky ze dne 1. června 1999, Eco Swiss ([C-126/97](#)) a ze dne 26. října 2006, Mostaza Claro ([C-168/05](#)).

⁶ Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazový záznam z vyhlášení rozsudku je dostupný na [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106